

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- **tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille**

Opiskelijoille tiedotetaan oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista opintojen alussa ryhmänohjauksen ja opinto-ohjauksen tunneilla, Wilma-järjestelmässä ja koulun kotisivuilla. Opiskelijoita ja huoltajia kannustetaan olemaan aktiivisia ja kertomaan aineenopettajille, erityisopettajalle, opinto-ohjaajalle tai ryhmänohjaajalle mahdollisista oppimisen vaikeuksista tai muista oppimiseen liittyvistä haasteista.

Opiskelijoita tiedotetaan ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyistä infotilaisuuksissa, Wilmassa ja koulun kotisivuilla.

Huoltajia tiedotetaan opiskelijoille tehtävistä lukiseuloista, oppimisen tuesta, erityisopetuksesta ja ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyistä kotiväenilloissa sekä Wilman ja koulun kotisivujen kautta.

Kotiväenilloista ja ylioppilastutkintoinfoista vastaa rehtori ja ryhmänohjauksen sisällöistä sekä Wilman ja koulun kotisivujen päivityksestä apulaisrehtori. Opinto-ohjauksen sisällöistä vastaavat opinto-ohjaajat.

- **tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi**

Tukitoimien tarvetta arvioidaan opintojen alussa ja opintojen aikana. Tuen tarve voi tulla esille aineenopettajien, erityisopettajan, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan, opiskelijan tai huoltajan aloitteesta.

Erityisopettaja toteuttaa aloittavien opiskelijoiden lukiseulat, joissa mahdolliset oppimisvaikeudet voivat tulla esille. Lukiseulojen pohjalta opiskelija ohjataan tarvittaessa erityisopettajalle tarkempaan lukemisen ja kirjoittamisen yksilötestiin.

Erityisopettaja ja opinto-ohjaajat hyödyntävät opintojen alussa tapahtuvan oppimisen tuen ja erityisopetuksen tarpeen arvioinnissa myös perusopetuksen lakisääteisessä tiedonsiirrossa esiin nousevia seikkoja.

Aineenopettajat arvioivat oppimisen tuen tarvetta osana opintojaksojen arviointia. Kun tuen tarve ilmenee, aineenopettaja keskustelelee asiasta opiskelijan kanssa ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajaan.

Aineenopettaja tarjoaa tuen tarpeeseen tukiovetusta tai muuten ohjaa opiskelijaa esimerkiksi eriyttämällä opetusta sekä tiedottaa opiskelijaa oikeudesta saada tukitoimet kirjatuksi henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan Wilmaan. Tavoitteena on ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista.

Erityisopettaja arvioi ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyjen tarvetta ja ohjaa opiskelijoita ja huoltajia tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa.

Ryhmänohjaaja arvioi oppimisen tuen tarvetta osana opiskelijan opintojen etenemisen ja arvosanojen seurantaa. Ryhmänohjaaja tekee säännöllisesti raportin oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen

etenemisestä ja toimittaa sen opinto-ohjaajalle. Ryhmänohjaaja on tarvittaessa yhteydessä myös erityisopettajaan ja aineenopettajiin.

Jos tuen tarve arvioidaan pitkäkestoiseksi eikä johdu esimerkiksi yksittäisistä poissaoloista, oppimisen tuen suunnittelua varten kootaan ryhmä, johon kuuluu tarpeen mukaan opiskelijaa opettavia aineenopettajia, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja. Ryhmään voidaan kutsua tarvittaessa myös ryhmänohjaaja tai muita asiantuntijoita.

Tuen suunnittelua varten muodostettavan ryhmän kokoa henkilöstön jäsen, jonka aloitteesta tai jonka tietoon tuen tarve on tullut esille. Tuen suunnittelupalaveriin kutsutaan paikalle opiskelija ja tarvittaessa huoltaja. Tukitoimia voidaan opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä myös muiden asiantuntijoiden kanssa. Tuen suunnitelmasta tiedotetaan ryhmänohjaajaa. Jos huoltaja ei ole mukana tuen suunnittelussa, myös huoltajaa tiedotetaan tukisuunnitelmasta.

Jos oppimisen tukea on jo järjestetty monipuolisesti, mutta se arvioidaan riittämättömäksi tuen tarpeeseen nähden todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, tehdään hallintopäätös erityisopetuksesta. Hallintopäätös erityisopetuksesta voidaan tehdä myös, jos opiskelija tai huoltaja sitä pyytää. Erityisopettaja arvioi erityisopetuksen tarpeen ja opastaa opiskelijaa ja huoltajaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa. Erityisopetuksen tarpeen arvioinnissa tehdään tarvittaessa yhteistyötä opiskeluhuoltopalvelujen kanssa. Erityisopetuksesta tehtävän hallintopäätöksen valmistelevat rehtori ja erityisopettaja.

- **tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan**

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen suunnitelma laaditaan Wilmaan opiskelijan luvalla. Suunnitelma on osa opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Osana tukitoimien suunnittelua oppimisen tuen suunnitelman laatijat tiedottavat opiskelijaa oikeudesta saada oppimisen tuen ja erityisopetuksen suunnitelma sekä toteutetut tukitoimet kirjatuksi henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Aineenopettajat, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja kirjaavat toteuttamansa tukitoimet opiskelijan luvalla hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

Erityisopetuksen suunnitelman tekee erityisopettaja yhteistyössä opiskelijan, aineenopettajien ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Erityisopettaja kirjaa erityisopetuksen opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

- **oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen**

Kajaanin lukiossa aineenopettajat, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja toteuttavat oppimisen tukea yhteistyössä monipuolisesti ja joustavasti. Tuki voi olla ryhmä- tai yksilömuotoista. Tuen muotoja voivat olla mm. tukiopetus, kertausopintojaksot, eriyttäminen, samanaikaisopetus sekä koetilanteisiin liittyvät erityisjärjestelyt, kuten lisäajan tai pienryhmätilan käyttö. Samanaikaisopetusta voivat antaa aineenopettajat tai aineenopettaja ja erityisopettaja yhdessä.

Erityisopettaja voi auttaa opiskelijoita erilaisissa opiskeluun liittyvissä haasteissa. Erityisopettaja voi esimerkiksi tukea opiskelijaa lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksissa, opiskelutaitojen kehittämisessä, ajanhallinnassa ja keskittymisessä.

Erityisopetusta toteuttaa erityisopettaja. Hallintopäätökseen perustuva erityisopetus kohdentuu syvällisemmin todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin, eli se on systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua kuin oppimisen tuki.

- **oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi**

Oppimisen tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan yhteistyössä aineenopettajien, erityisopettajan opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan ja tarvittaessa muun henkilöstön kanssa.

Oppimisen tuen toteutumisen seurannassa ja arvioinnissa hyödynnetään ryhmänohjaajan haastatteluita ja opinto-ohjaajan ohjauskeskusteluita, joissa arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa tukitoimien riittävyyttä ja toimivuutta. Aineenopettajat seuraavat tuen toteutumista ja riittävyyttä osana opintojakson arviointia. Jos oppimisen tuki arvioidaan riittämättömäksi, otetaan yhteys erityisopettajaan ja opinto-ohjaajaan tuen suunnitelman päivitystä tai erityisopetuksen tarpeen arviointia varten.

Erityisopettaja seuraa ja arvioi erityispedagogisten tukitoimien toteutumista yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajan kanssa.

- **erityisopetuksen päätös**

Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa kuullaan ennen erityisopetuksen päätöksen tekemistä.

Kuuleminen voidaan toteuttaa joko kirjallisesti tai suullisesti kuulemistilaisuudessa. Opiskelijalle ja huoltajille annetaan riittävä aika tutustua päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin ennen kuulemistä. Opiskelijalla ja huoltajilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja tuoda esille oma näkemyksensä erityisopetuksen päätöksestä ja tukitoimista. Opiskelijalle ja huoltajille ilmoitetaan, että määrääjän noudattamatta jättäminen ei kuitenkaan estä asian ratkaisemista. Hallintopäätös tehdään, vaikka opiskelija tai huoltaja eivät osallistu kuulemiseen.

Jos opiskelija ja huoltaja esittävät näkemyksensä erityisopetuksen päätökseen kirjallisena, kirjallinen selvitys liitetään osaksi päätöksen asiakirjoja. Jos kuuleminen toteutetaan suullisesti, opiskelijan ja huoltajan kuulemistilaisuudessa esille tuomat näkemykset kirjataan ylös.

Hallintopäätöksen erityisopetuksesta tekee Kajaanin lukion rehtori. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen, ja se on valituskelpoinen. Päätös lähetetään opiskelijalle ja huoltajalle kirjeitse. Päätöksen yhteydessä on valitusohjeet.

Erityisopetuksesta on myös mahdollista luopua ja tuki lakkauttaa, mikäli tuen tarvetta ei enää ole. Tällöin lakkauttamisesta tehdään hallintopäätös.

- **opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä**

Käsitelty edellä.

- **yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa**

Oppimisen tuen kysymyksissä opetus- ja opiskeluhoollon henkilöstö tekee avointa yhteistyötä. Vastuut ja työnjako on käsitelty pääpiirteissään edellä. Työnjako kuvataan tarkemmin Kajaanin lukion oppimisen tuen suunnitelmassa.